

REGERINGSRÄTTENS DOM

Mål nr
7627-07

meddelad i Stockholm den 1 december 2008

KLAGANDE

AA

Ombud: Advokaten Torbjörn Thalinson
Kiström Advokatbyrå KB
Box 7184
103 88 Stockholm

MOTPART

Skatteverket
171 94 Solna

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrättens i Stockholm dom den 2 oktober 2007 i mål nr 2677-07
(bilaga)

SAKEN

Betalningsansvar enligt skattebetalningslagen m.m.

YRKANDEN M.M.

AA yrkar att Regeringsrätten med undanröjande av underinstansernas domar befriar honom från betalningsansvar enligt 12 kap. 6 § skattebetalningslagen (1997:483). I andra hand yrkar han att

helt eller i vart fall delvis befrias från betalningsansvar. AA yrkar vidare att Regeringsrätten ska tillerkänna honom ersättning för hans rättegångskostnader i länsrätten med 99 562 kr, i kammarrätten med 85 500 kr och i Regeringsrätten med 45 000 kr. Till stöd för sin talan anför han bl.a. följande. Han har endast i begränsad omfattning företrätt Logistikakuten Kristiansson AB (Logistikakuten) och alltid efter instruktioner från någon annan. Han har således aldrig agerat självständigt i bolagets angelägenheter. Även om han i vissa sammanhang har agerat med stöd av generalfullmakten kan det konstateras att han varken haft sådant inflytande eller ekonomiskt intresse i bolaget som kan medföra att han är att anse som bolagets faktiske företrädare. – Rättssäkerhetsskäl talar starkt för att skattefordringars riktighet ska kunna prövas i målet om företrädaransvar och att Skatteverket har att styrka skattefordringarnas riktighet. I annat fall föreligger en betydande försämring av den enskildes rättsäkerhet i förhållande till tidigare ordning. Detta särskilt i de fall då den påstådda företrädaren gör gällande att han saknat såväl inflytande som insyn i bolaget. AAs möjligheter att med framgång överklaga skattebesluten, utan tillgång till bolagets räkenskaper och utan närmare insyn i dess verksamhet, måste bedömas som mycket begränsade. – Samtliga till Logistikakuten hänförliga förhållanden i den av Skatteverket presenterade utredningen talar för att redovisningen av skatter och avgifter i Logistikakuten varit korrekt. De brister som enligt Skatteverkets uppfattning förelegat hänför sig i stället till redovisning och utbetalningar i Logistikakutens underentreprenörer. Hade underentreprenörerna skött sin redovisning och sina deklARATIONER hade Skatteverket inte haft några synpunkter på Logistikakuten.

Skatteverket bestrider bifall till överklagandet och ifrågasätter skäligheten av begärd ersättning för kostnader i Regeringsrätten.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Av handlingarna i målet framgår bl.a. följande. AA har under den i målet aktuella tiden haft en oinskränkt fullmakt (generalfullmakt) att agera i bolagets namn och för dess räkning. Han har med stöd av fullmakten ingått avtal med andra företag för bolagets räkning, undertecknat bolagets samtliga skattedeklARATIONER under perioden och ställt ut en omfattande fullmakt för en annan person. Vidare

framgår att AA har tecknat borgen såsom för egen skuld för bolagets åtagande enligt ett avtal om factoring.

Vid tillämpningen av reglerna om företrädaransvar har som faktisk företrädare ansetts den som utan att vara formell ställföreträdare har ett bestämmande inflytande över ett företag och ett väsentligt ekonomiskt intresse av dess verksamhet (jfr NJA 1976 B 29, NJA 1979 s. 555 och NJA 1993 s. 740). AA får med stöd av generalfullmakten anses ha haft ett bestämmande inflytande över bolaget. Hans borgensåtagande visar att han även haft ett väsentligt ekonomiskt intresse av bolagets fortsatta verksamhet. I likhet med underinstanserna finner Regeringsrätten därför att AA är att anse som faktisk företrädare för bolaget under i målet aktuell tid.

AA har invänt att de skatte- och avgiftsbelopp som påförts bolaget är felaktiga. Frågan är om dessa invändningar kan prövas i förevarande mål om företrädaransvar.

Fr.o.m. den 1 januari 2004 ska talan om företrädaransvar väckas vid allmän förvaltningsdomstol. Den tidigare gällande ordningen innebar att sådan talan prövades som ett dispositivt tvistemål av allmän domstol. I det betänkande som låg till grund för denna förändring konstaterades att det rådde delade meningar i praxis om allmän domstol hade möjlighet att pröva den bakomliggande skattefordringens riktighet i sak (SOU 2002:8 s. 93 och 97). Högsta domstolen fastslog emellertid i en dom den 28 maj 2003 (NJA 2003 s. 207) att ett skattebeslut som ligger till grund för talan om företrädaransvar inte ska vara bindande i tvistemålsprocessen. Högsta domstolen anförde bl.a. att den prövning av sådana frågor om uppsåt, oaktsamhet och annat som ska göras även enligt 12 kap. 6 § skattebetalningslagen och som har bäring på frågan om skattskyldigheten för den juridiska personen ofta inte kan separeras från den rent skatterättsliga prövningen utan kräver en bedömning också av frågan om skattskyldigheten. Högsta domstolen framhöll vidare att den betydelse ett skattebeslut för den juridiska personen kan ha i ett mål om företrädaransvar kan vara stor, men att denna betydelse dock måste avgöras från fall till fall.

Propositionen (2002/03:128) med förslag till de nu aktuella reglerna beslutades den 22 maj 2003. I propositionen föreslogs en rätt för den som

är föremål för talan om företrädaransvar att själv överklaga det bakomliggande skattebeslutet (22 kap. 15 § skattebetalningslagen och 6 kap. 1 § taxeringslagen /1990:324/). Vidare uttalades i propositionen bl.a. följande (s. 37).

Företrädaransvaret sträcker sig inte längre än den juridiska personens betalningsskyldighet. Fordran är således avhängig huvudfordringens bestånd och storlek. Om den juridiska personens skatteskuld sätts ned minskar företrädaransvaret i motsvarande mån. Om den juridiska personen har anstånd med betalning kan företrädaransvar inte göras gällande. Ingen ändring är avsedd i dessa delar. I normalfallet bör inte heller företrädaransvar göras gällande om inte den grundläggande skattefordran blivit fastställd genom beslut.

Beslutet i den grundläggande skattefrågan har givetvis stor betydelse i målet om företrädaransvar. Frågan om betalningsskyldighet enligt reglerna om företrädaransvar ska inte avgöras av domstolen innan beslut i den grundläggande skattefrågan fattats. Såsom utredningen anger har ställningstagandet i skattemålet i vart fall ett högt bevisvärde vid prövningen av företrädaransvaret. Om tvist uppstår i skattefrågan, vinner man stora samordningsfördelar genom att båda frågorna prövas av samma domstol.

Uttalandet om bevisvärdet av ställningstagandet i skattemålet tyder närmast på att det förutsatts att en förvaltningsdomstol inte utan vidare ska lägga ett skattebeslut rörande den juridiska personen till grund för prövningen i ett mål om företrädaransvar. Vid utskottsbehandlingen i riksdagen berördes inte frågan (bet. 2003/04:SkU5).

Regeringsrätten konstaterar att meddelade beslut avseende bolagets skatter inte som sådana kan omprövas i ett mål om företrädaransvar. Mot bakgrund av vad som anförts i propositionen finner emellertid Regeringsrätten att företrädares invändningar mot de skattebeslut som avser bolaget i princip kan prövas i målet om företrädaransvar.

Det är emellertid inte rimligt att en sådan prövning ska innefatta en fullständig och förutsättningslös omprövning av de i målet aktuella skattefrågorna. Det bör räcka att domstolen kan konstatera att Skatteverkets fordran mot bolaget tillkommit i laga ordning och framstår som välgrundad. Har de aktuella skattefrågorna avgjorts av domstol torde det vidare inte annat än undantagsvis, t.ex. om nya omständigheter påvisats, finnas anledning att i målet om företrädaransvar göra en annan bedömning än den som gjorts i skattemålet.

AA har bl.a. hävdad att samtliga till Logistikakuten hänförliga förhållanden i den av Skatteverket presenterade utredningen talar för att redovisningen av skatter och avgifter i Logistikakuten varit korrekt. De brister som enligt Skatteverkets uppfattning förelegat hänför sig i stället till redovisning och utbetalningar i Logistikakutens underentreprenörer. Hade underentreprenörerna skött sin redovisning och sina deklarationer hade Skatteverket inte haft några synpunkter på Logistikakuten.

Regeringsrätten gör i denna del följande bedömning. Skatteverket har i avsaknad av bokföring och på grund av bolagets bristande redovisning tvingats fatta beslut på skönsmässiga grunder. Skattebesluten har inte överklagats av bolaget. Det har inte framkommit något som ger anledning att anta att besluten inte har fattats i laga ordning. Utredningen i målet ger, även med beaktande av AAs invändningar, inte heller vid handen att de ifrågavarande beloppen skulle vara oriktiga. Skatteverket får således med tillräcklig styrka anses ha visat vilka skattefordringar som föreligger.

Regeringsrätten instämmer i kammarrättens bedömning att AA i egenskap av företrädare för bolaget och genom sitt sätt att agera för bolagets räkning måste antas ha haft kännedom om de förhållanden som legat till grund för Skatteverkets omprövningsbeslut och att han genom i vart fall grov oaktsamhet underlåtit att i rätt tid betala de aktuella skatterna.

I likhet med underinstanserna finner Regeringsrätten att tillräckliga skäl för befrielse från betalningsansvaret inte har framkommit. Överklagandet ska således avslås.

Målet får anses röra frågor av betydelse för rättstillämpningen och AA är därför berättigad till skälig ersättning för sina kostnader enligt lagen (1989:479) om ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt, m.m. Regeringsrätten finner att ersättning bör beviljas sammantaget med 30 000 kr.

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten avslår överklagandet.

Regeringsrätten beviljar AA ersättning för kostnader med 30 000 kr.

Susanne Billum

Gustaf Sandström

Lennart Hamberg

Carl Gustav Fernlund

Margit Knutsson

David Wahren
Föredragande regeringsrätts-
sekreterare

Avd. II
Föredraget 2008-10-29